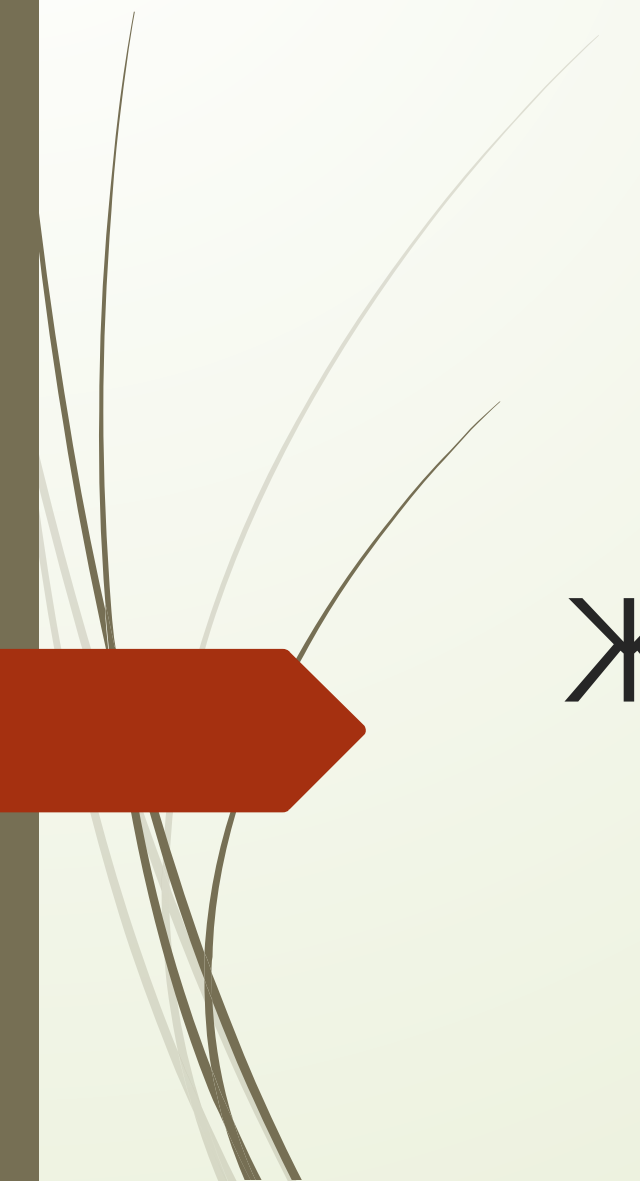

Жывёльны свет

Фарміраванне і сучасны склад жывёльнага свету

Ж
ф
а
н
т
з
р
г
с
з

усі
выш
мая
с
аў

Фарміраванне і сучасны склад жывёльнага свету

- Аснову жывёльнага свету Беларусі складаюць млекакормячыя і птушкі лясной зоны. Сярод іх прадстаўнікі таежнай фаўны: лось, буры мядзведзь, рысь, чорны тхор, рабчык, глушэц і інш.

Фарміраванне і сучасны склад жывёльнага свету

- Больш разнастайнай з'яўляецца фаўна шыракалістага лесу: зубр, казуля, кабан, куніца лясная, дзяцел, салавей, дрозд і інш. Зрэдку сустракаюцца прадстаўнікі фаўны тундры (белая курапатка) і стэпавай зоны (хамяк звычайны, заяц-русак, суслік рабы, жаўрук, перапёлка і інш.).

- Жывёльны свет з'яўляецца дынамічным кампанентам прыроднага комплексу Беларусі. Пад уздзеяннем гаспадарчай дзейнасці змянілася асяроддзе пражывання шматлікіх жывёл. Толькі за апошнія 300 — 400 гадоў знікла больш за 20 відаў пазваночных: тур, лясны тарпан, расамаха, собаль, лань, лясны кот і іншыя.

- У виніку будаўніцтва гідратэхнічных збудаванняў у вадаёмах знікла больш за 10 відаў рыб, сярод якіх бялуга, рускі асетр, ласось, кумжа.

- У XX ст. у краіне вядзецца акліматызацыя жывёл. Фаўна Беларусі ўзбагацілася такімі відамі, як андэтра, янот-паласкун, янотападобны сабака, амерыканская норка.

Жывёльны свет лясоў

- Па месцах пражывання жывёлы групуюцца ў фаўністычныя комплексы лясоў, лугоў і палёў, балот, вадаёмаў і іх узбярэжжаў, паселішчаў чалавека.

Жывёльны свет лясоў

- Найбольш багаты і разнастайны жывёльны свет лясоў. Звязана гэта з наяўнасцю ў лясах вялікай колькасці корму і сховішчаў. Звычайнымі насельнікамі лясоў з'яўляюцца лось, казуля, заяц, вавёрка, кабан, лісіца, воўк, ласка, лясная куніца. Жывёльны свет гэтага фаўністычнага комплексу залежыць ад тыпаў лесу. У барах з неразвітым падлескам жывёльны свет больш аднастайны. Тут сустракаюцца ліса, вавёрка, заяц-бяляк, казуля, лось, барсук. З птушак селяцца дзятлы, сойкі, глушцы, цецерыкі. Значна больш разнастайны жывёльны свет ельнікаў, багацейшых кармамі, з лепшымі сховішчамі і мікракліматам. Тут пражываюць лясная куніца, кабан, лось, воўк. Шмат у ельніках птушак, такіх як крыжадзюб, рабчык, сініца, сойка, дзяцел.

Яшчэ больш разнастайны жывёльны свет змешаных лясоў. У іх шмат сховішчаў і больш разнастайнае харчаванне. Тыповымі прадстаўнікамі гэтых лясоў з'яўляюцца кабан, казуля, высакародны алень, лось, лясная куніца, вожык, соня лясная, больш за 180 відаў птушак. Сярод іх шырока распаўсюджаны пеначкі, зязюля, салавей, шчыгол, цецярук, чорны дрозд, больш за 10 відаў соў, ястраб, каршун, арлан-белахвост.

□ У глухix забалочаных лясах поўначы Беларусі сустракаецца буры мядзведзь, у ялова-шыракалістых знайшлі прыстанак янот-паласкун і янотападобны сабака. У Белавежскай пушчы жыве самы буйны прадстаўнік млекакормячых беларускіх лясоў — зубр. У забалочаных лясах паўднёвага захаду Беларусі сустракаецца чорны бусел. Шырока

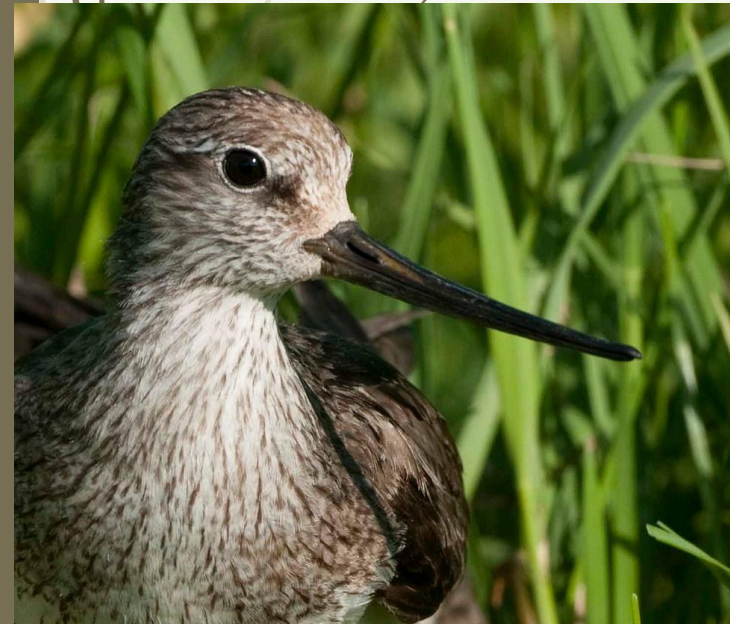
Жывёльны свет палёў і лугоў

□ Тыповымі насельнікамі палёў і лугоў з'яўляюцца грызуны: палёўка шэрая, мыш палявая, буразубка, на поўдні — хамяк, суслік. Тут можна сустрэць зайца, крата, вожыка, з драпежнікаў — лісіцу, гарнастая, тхара, ласку. Найбольш вялікай разнастайнасцю адрозніваецца фаўна птушак, якая ўключае перапёлак, курапатак, жаўрукоў, драчоў, белых буслаў. Земнаводныя і паўзуны прадстаўлены яшчаркамі, жабамі, змяямі. Асабліва шмат на палях і лугах насякомых, у тым ліку шкоднікаў сельскагаспадарчых культур

Жывёльны свет балот

- З-за неспрыяльных для млекакормячых умоў пражывання жывёльны свет балот не багаты. Шырока прадстаўлены земнаводныя і паўзуны: жабы, вужы, гадзюкі. Зрэдку на Палессі сустракаецца балотная чарапаха. З млекакормячых у хмызняках живуць гарнастай, ласка, норка. На лясныя балоты заходзяць лось, кабан, казуля. Жывёльны свет птушак вельмі своеасаблівы і прадстаўлены чаплямі, кулікамі, жураўлямі, качкамі, балотнымі совамі.

Жывёльны свет вадаёмаў і ўзбярэжжаў

- Яшчэ больш своеасаблівы жывёльны свет вадаёмаў. Вадаёмы, берагі рэк і азёр з'яўляюцца асяроддзем пражывання рыб, земнаводных, шматлікіх відаў птушак і млекакормячых. У вадаёмах Беларусі шырока распаўсюджаны шчупак, акунь, плотка, лешч, язь, карась, лінь. У некаторых вадаёмах сустракаюцца каштоўныя віды рыб: судак, мянтуз, вугор еўрапейскі.

- У рэках і азёрах водзіцца самая буйная рыба беларускіх вадаёмаў — сом. Зрэдку сустракаюцца харыус, стронга, вусач, якія занесены ў Чырвоную кнігу Рэспублікі Беларусь.

□ На берагах вадаёмай
жывуць прамысловыя
млекакормячыя —
бабры, андатры, выдры.
Яны будуць сваё жыллё
на берагах, але вялікую
частку жыцця праводзяць
у вадаёмах. Бабры —
вядомыя будаўнікі плацін
на рэках — часцей за
ўсё сустракаюцца ў
басейнах Нёмана,
Бярэзіны і Прыпяці. У
вадаёмах шмат
земнаводных: жаб,
трытонаў, таксама
сустракаюцца ракі.

- Разнастайны жывёльны свет вадаплаўных птушак. Па ўсіх вадаёмах Беларусі гняздуюцца чыркi, качкi, нырцы, сустракаюцца чаплi, чайкi, лебедзi. Значна папаўняецца жывёльны свет вадаёмаў падчас іх спыняюцца гусi, гагары, гогалi і іншыя птушкi. яздуюцца берагавыя ластайкi, стрыжы.

Жывёльны свет паселішчаў чалавека

- Самая малая група жывёл селіцца побач з жылём чалавека. Типовымі прадстаўнікамі з'яўляюцца мышы і пацукі. У агародах і садах жывуць краты, буразубкі, вожыкі. Даволі часта на паляванні заходзяць чорны тхор і ласка. З птушак побач з чалавекам жывуць ластаўкі, вераб'і, шпакі, галубы, вароны, сарокі, буслы. Зімой у пошуках ежы прылятаюць снегіры і сініцы. Шырока распаўсюджаны насякомыя — шкоднікі садоў і агародаў.

Гаспадарчае выкарыстанне і ахова жывёльнага свету

© Jan Ševčík
www.NATURFOTO.cz

Шматлікія жывёлы Беларусі выкарыстоўваюцца ў гаспадарчай дзейнасці. Рэсурснымі відамі з'яўляюцца 20 відаў млекакормячых. Сярод іх лось, кабан, казуля, заяц, бабёр, андатра, норка, лісіца і інш. Яны даюць каштоўную пушніну або мяса. Праўда, на большасць рэсурсных відаў жывёл паляванне абмежавана. Да рэсурсных адносяцца больш за 30 відаў птушак. Найбольшае значэнне маюць птушкі: краква, чырок, лысуха, рабчык, цецярук, шэрая курапатка. Маюць прамысловае значэнне і шматлікія віды рыб. У апошнія гады рыбная здабыча пашыраецца ў спецыяльных рыбгасах.

□ У сувязі з гаспадарчай дзейнасцю асобных відаў жывёл Беларусі страцілі звыклых месцы пражывання, што вядзе да знікнення іх папуляцыі. У Чырвоную кнігу Рэспублікі Беларусь увайшлі 189 відаў жывёл, у тым ліку такія млекакормячыя, як зубр, буры мядзведзь, барсук, рысь, вавёрка-палятуха. Пад аховай дзяржавы знаходзяцца 75 відаў птушак: арлан-белахвост, чорны бусел, некалькі відаў соў, змеяед, скапа і інш. Ахоўваюцца 10 відаў рыб: стронга ручаёвая, сцерлядзь, вусач, харыус звычайны. У Чырвоную кнігу Рэспублікі Беларусь занесены балотная чарапаха і мядзянка, а таксама 70 відаў насякомых.